

Ζοζέφ Κεσελ

Ο ΤΥΦΙΚΟΣ*

ΕΔΩ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΑ Ο ΠΑΡΦΕΝ ΕΚΤΕΛΟΥΣΕ ΧΡΕΗ φύλακα στο νεκροταφείο του Όρενμπουργκ¹. Είχε έρθει μικρό παιδάκι από την έπαρχία και είχε ζήσει τον μόνον και φιλήσυχο βίο του στην πόλη, ή όποια καθώς βρέχεται από τον Ουράλη², αναμειγνύει τὰ έθιμα τής Εύρώπης με τὰ πολυποίκιλα ήθη τής Ασίας. Θωρούσε με περιφρονητική συγκατάβαση τους τάταρους εμπόρους, που οί γυναίκες τους φοροούν μεταξωτά σαλβάρια, και τους κιργίσιους οδηγούς καραβανιών, ντυμένους χειμώνα-καλοκαίρι στα μάλλινα, που σπρώχνουν άργά μέσ' από τους δρόμους τις μεγάλες καμήλες με τὰ γλυκά μάτα.

Όταν ή επανάσταση έφερε τὰ πάνω κάτω στη Ρωσία, ήταν ήδη γέρος. Οί γιοί του ύπηρετούσαν στο στρατό και οί παντρεμένες κόρες του είχαν μετοικήσει σε άλλες πόλεις. Καθώς όλοι κι όλες τους ήταν αναλφάβητοι, είχε συνηθίσει να μη λαβαίνει καθόλου νέα. Κατοικοῦσε με τή γυναίκα του σ' ένα παλιόσπιτο, άκουμπισμένο στον τοίχο του νεκροταφείου, και οί δυό τους άγαπούσαν λόγω τής άμετάβλητης ήμεράδας του τὸ τοπίο τών γκριζών σταυρών που τους χώριζαν πλατιές άλέες από ιτιές κλαίουσες και λευκές. Οί κομμουνιστές τον άφησαν στο πόστο του, άφοῦ κανείς δέν θα ήθελε να περάσει τή ζωή του συντροφιά με τους νεκρούς και, έπειδή αυτός δέν έπιθυμούσε διόλου τίποτ' άλλο, ύπῆρξε από τους σπάνιους πολίτες που ή θύελλα δέν τους άγγιξε ποσῶς. Έξακολούθησε λοιπόν να φροντίζει τὰ παλαιά μνήματα, να σκάβει καινούργια και ν' άνοίγει τις πόρτες στις νεκροπομπές.

Τὰ νέα ήθη δέν του άρεσαν καθόλου. Με τὸ να έχει πάρε-δώσε με τὰ φέρετρα, είχε άποκτήσει τή συνήθεια τής τάξης και τής ιεραρχίας. Ήξερε πώς όλος ό κόσμος δέν μπορεί να είναι θαμένος στην ίδια θέση και πώς πρέπει να υπάρχουν ωραίες κηδείες όπως και φτωχικές. Η σκέψη του ήταν περιορισμένη, άπλοϊκή, άμέριμη, και οί κομμουνιστικές έκλογικεύσεις ήταν άνίσχυρες άπέναντί της. Η γυναίκα του, ή Ματρένα, μιὰ καλή γριά, που με τὸ καλυμμένο από ένα μεγάλο τσεμπέρι κεφάλι της έμοιαζε με παλαιό εικόνισμα, συμεριζόταν τις ιδέες του. Μόνο που σ' αυτήν ό σεβασμός τών νεκρών αύξανε με μιὰ γεμάτη προλήψεις όνειροπόληση. Δέν πίστευε καθόλου ότι, όπως διατεινόταν ό άντρας της, τὸ νεκροταφείο ήταν γεμάτο μόνο με ξασπρισμένα όστά. Σκεφτόταν πώς οί ψυχές ζούσαν, πάντοτε κοντά σε παραχωμένους σκελετούς, και συχνά νόμιζε πώς άκουγε τὸ φτερωτό θρόισμα που κάνουν τὰ λόγια εκείνων που κοιμούνται – κάτω από τή χλόη ή κάτω από τὸ χιόνι.

Έτσι, ή γριά σύντομα ένιωσε να πληγώνεται ή εὐλάβειά της. Μάχες έγιναν γύρω από τὸ Όρενμπουργκ' ή ίδια ή πόλη πέρασε από χέρια σε χέρια, πότε στους κοζάκους τὸ

1. Πόλη τής Ρωσίας, πρωτεύουσα τὸ ὁμώνυμου κυβερνείου, κειμένη στη δεξιά όχθη τὸ ποταμοῦ Ουράλη.

2. Ποταμός τής Ρωσίας και τὸ Καζακιστάν, που πηγάζει από τὰ Ουράλια και εκβάλλει στην Κασπία θάλασσα, μήκους 2.428 χλμ. Μαζι με τήν όροσειρά τών Ουραλίων άποτελει τὰ φυσικά όρια τής Εύρώπης και τής Ασίας. Κατὰ τήν άρχαιότητα και τους βυζαντινούς χρόνους όνομαζόταν Δάικος, Δάιξ κ.λπ. και μετονομάστηκε σε Ουράλ από τήν τσαρίνα Αίκατερίνη Β'.

Ντουτόφ και πότε στους έρυθροφρουρούς³. Όβιδες ξεκοίλιασαν τις ήσυχες άλées, ξερίζωσαν τις λεπτές λευκές και ρήμαξαν τους ιερούς τάφους. Τότε ή Ματρένα έζησε μες στον τρόπο των φαντασμάτων, γιατί ήξερε πως δέν άρέσει διόλου στους νεκρούς νά ένοχλοϋνται στα όνειρά τους κι έρχονται νά έκδηλώσουν τή φούρκα τους προς εκείνους που έχουν ως άποστολή νά προστατεύουν τήν άνάπαυσή τους. Όσο και νά περιγελοϋσε ό γέρος τους φόβους της, εκείνη παρέμενε άνήσυχη.

Άφότου όμως τελείωσαν οί μάχες, ή κατάσταση χειροτέρευσε κι άλλο. Οί κομισάριοι είχαν διατάξει μιá βάνουση καταστολή: οί άστοι ντουφεκίστηκαν στους σιωπηλούς δρόμους, άξιωματικοί σφαγιαστήκαν άγρια. Έφεραν στο νεκροταφείο παραμορφωμένα πτώματα, κορμιά χωρίς μέλη, ποδοπατημένα πρόσωπα, κι ό Παρφέν όφειλε νά τά θάψει όπως-όπως σέ κοινό λάκκο. Έη Ματρένα περνούσε τις μέρες της με προσευχές για τήν ειρήνη των ψυχών τους, και τις νύχτες της κοιτάζοντας με τρόπο τά παράθυρα.

Κατόπιν τó χειμώνα ό τύφος άφάνισε τήν πόλη. Θανάτωνα όλόκληρες οίκογένειες, έκλεινε για πάντα χιλιάδες μάτια. Έπληξε έλλειψη φερέτρων. Ήταν πιá άδύνατο νά σκαφτούν τάφοι στο παγωμένο έδαφος. Οί δύο γέροι είδαν τότε έντρομοι νά καταφτάνουν καθημερινά κάρα με πτώματα, τά περισσότερα όλόγυμνα, γιατί ύπήρχαν τεράστιες έλλείψεις ρούχων στην πόλη. Ήταν ήδη ξυλιασμένα άπό τήν παγωνιά κι άλληλοσυγκρούονταν στα τραντάγματα των έλκηθρων. Είχαν κρατήσει γι' αυτά μιá γωνιά έλεύθερη στο νεκροταφείο και τά έριχναν εκεί μέσα πάνω στο χιόνι που σχημάτιζε γι' αυτά ένα μαλακό στρώμα, καλοκάγαθο και παγωμένο. Παρέμεναν εκεί στην πόζα που ή τύχη τους έδινε κάποιους έμεναν όρθιοι σαν νά ζοϋσαν άκόμη, κάποιους άλλοι τέλος ύψωναν τ' άκαμπτα πόδια τους προς τον ουρανό. Τή νύχτα, ή σελήνη τους κάλυπτε με τήν κυανίζουσα ούρά της έσθήτας της, κι έμοιαζαν νά συμμετέχουν σέ κάποια μυστηριώδη σύνοδο ή ν' άκούν τον άνεμο νά σφυρίζει μες στα κλαδιά των ίτιων που λύγιζαν κάτω άπό τó βάρος του χιονιοϋ.

Ένα βράδυ ό Παρφέν και ή Ματρένα είχαν πλαγιάσει, άφοϋ είχαν προηγουμένως δεί νά περνά ή συνήθης νεκροπομπή. Είχαν πει τήν προσευχή τους μπρος στο παμπάλαιο είκόνισμα που άπ' τή γωνιά του ξαγρυπνοϋσε γι' αυτούς με βλέμμα χρυσαμένο. Γρήγορα ό γέρος ροχάλιζε σιγανά, μιá ή Ματρένα δέν κατόρθωνε ν' άποκοιμηθεί...

Όστόσο, εκεί πέρα, στο βάθος του νεκροταφείου, μες στο σωρό των πτωμάτων που άπό πάνω τους όνειρευόταν τó φεγγάρι, κάτι άναδευόταν. Μιá ζωντανή μορφή άνοιγε δρόμο άνάμεσα στ' άλύγιστα κορμιά. Τά κατάφερε ν' άπελευθερωθεί και κατευθύνθηκε τρεκλίζοντας προς τήν πύλη του νεκροταφείου. Ήταν τυλιγμένη μ' ένα μεγάλο σεντόνι και ή φωτεινή νύχτα τή φόρτωνε με σκιές. Όταν έφτασε στο σπιτοκάλυβο των φυλάκων χτύπησε τήν πόρτα τους.

Γκρινιάζοντας βγήκε ή γριά άπ' τó κρεβάτι της και πήγε ν' άνοίξει. Έη κραυγή που έμπηξε ξύπνησε τον Παρφέν, που όπως κι εκείνη είδε, μέσα σέ μιάν άχτίδα του φεγγαριοϋ, νά μπαίνει ένα πτώμα τυλιγμένο στο σάβανό του. Έη γριά είχε καταφύγει κάτω άπ' τó είκόνισμα κι έτρεμε. Ό φύλακας σταυροκοπιόταν συνεχώς για νά ξορκίσει τó φάντασμα...

Σάν ξημέρωσε, ό λιποθυμισμένος τυφικός που τον είχε άναστήσει τó κρύο κοιμόταν στο κρεβάτι του Παρφέν, κι ό γέρος, καθισμένος σέ μιá καρέκλα, νανούριζε τή γυναίκα του, που μουρμούριζε ένα τραγούδι τρελής.

3. Υπονοϋνται οί κομμουνιστές επαναστάτες.

* Τίτλος πρωτοτύπου: «Le Typhique», *Contes. Nouveaux contes*, Gallimard/folio, 2001, σσ. 107-111.